

Wielgus, Agnieszka

Sprawozdanie z ogólnopolskiej konferencji naukowej "Edukacja dorosłych - teoria i praktyka w okresie przemian" : Kazimierz Dolny, 12-13 października 1998 r.

Studia Płockie 27, 241-245

1999

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Agnieszka Wielgus

SPRAWOZDANIE Z OGÓLNOPOLSKA KONFERENCJI NAUKOWEJ „EDUKACJA DOROSŁYCH – TEORIA I PRAKTYKA W OKRESIE PRZEMIAN”

(Kazimierz Dolny, 12 -13 października 1998 r.)

Inicjatorami i organizatorami konferencji był Zakład Andragogiki Uniwersytetu Marii Curie Skłodowskiej w Lublinie. W obradach uczestniczyli przedstawiciele polskich uniwersytetów, a także wyższych szkół pedagogicznych i innych wyższych uczelni, między innymi Uniwersytetu Jagiellońskiego, Uniwersytetu Łódzkiego, Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, Uniwersytetu Warszawskiego, Uniwersytetu Gdańskiego, Uniwersytetu Białostockiego, UMCS, WSP z Bydgoszczy, (Olsztyna, Kielc i Zielonej Góry, wyższych szkół wojskowych i uczelni technicznych oraz szkół niepaństwowych, a wśród nich Szkoły Wyższej im. P. Włodkowica w Płocku.

Otwarcia konferencji dokonał JM Rektor UMCS – prof. dr hab. Marian Hara-simiuk, a w tematykę obrad wprowadził zebranych dr hab. Jan Saran. W swoim wystąpieniu zwrócił uwagę na to, że konferencje poświęcone edukacji dorosłych, a wśród nich również zorganizowana przez UMCS zwiększają zainteresowanie naukowców tą niestety bardzo zaniedbaną subdyscypliną pedagogiczną. Andragogiki nie można pomijać w dobie obecnych przemian edukacyjnych i społeczno – gospodarczych w naszym kraju oraz w czasie integracji Europy. Istotne jest zarówno diagnozowanie potrzeb w zakresie edukacji dorosłych, jak również dostosowanie do nich całego systemu kształcenia.

Pierwsze wystąpienie, którego autorem był prof. dr hab. Józef Półturzycki z Uniwersytetu Warszawskiego zostało poświęcone kierunkom i tendencjom przemian we współczesnej edukacji dorosłych. Pan profesor stwierdził, że na zintegrowany system edukacji dorosłych składają się następujące elementy:

- edukacyjna aktywność dorosłych,
- organizowanie aktywności edukacyjnej dorosłych,

- formułowanie i realizowanie celów i zadań edukacji dorosłych,
- profesjonalna działalność edukacyjna i akademicka dyscyplina jaką jest andragogika

- tworzenie specyficznego terenu działań oświatowych.

W dalszej części swojego wystąpienia prof. J. Półturzycki sformułował główne trendy przemian we współczesnej edukacji dorosłych, obejmujące między innymi następujące elementy:

- przechodzenie od formalnego do nieformalnego, pozaszkolnego kształcenia dorosłych

- zwiększenie się aktywności edukacyjnej innych środowisk niż tradycyjne

- zmiana i konkretyzowanie się celów kształcenia w edukacji dorosłych,

- dostosowanie działań edukacyjnych do aktualnej sytuacji społecznej i potrzeb edukacyjnych

- przechodzenie od tradycyjnych do nowych przedmiotów i nowych treści w procesie kształcenia

Dzięki tym przemianom edukacja dorosłych staje się coraz bardziej powszechną aktywnością. W wielu krajach uczestnicy form edukacji dorosłych stanowią aż 50% populacji. Rok 1996 był Europejskim Rokiem Edukacji Ustawicznej. W ubiegłym roku zorganizowano V Międzynarodową Konferencję Pedagogiki Dorosłych w Hamburgu. Na świecie obecnie akcentuje się konieczność przygotowywania do edukacji ustawicznej już od poziomu szkoły podstawowej. Coraz powszechniej wykorzystuje się w tej formie edukacji dorosłych zdobycze techniczne, np. komputery umożliwiające edukację na odległość. W naszym kraju niestety jesteśmy jeszcze do tej pory w dużej mierze oderwani od tego co się dzieje w andragogice światowej.

Kontynuacją podjętego przez prof. J. Półturzyckiego tematu było wystąpienie prof. dr hab. Tadeusza Aleksandra z UJ, poświęcone przemianom we współczesnej edukacji dorosłych. Przedstawiciel krakowskiej Alma Mater zwrócił uwagę, że aktualnie daje się zauważyć wzrost liczby organizatorów form edukacji pozaszkolnej, przy czym wzrasta znaczenie instytucji społecznych i prywatnych. Obecnie edukacja dorosłych staje się wielonurtowa w płaszczyźnie politycznej, ideologicznej oraz filozoficznej. Inne cechy współczesnej andragogiki to centralizacja, profesjonalizacja działań, umiędzynarodowienie oraz trend "na jakość" a nie "na ilość".

Tematem kolejnego, bardzo ciekawego referatu wygłoszonego przez prof. dr hab. Józefa Kargula z WSP w Zielonej Górze była „*Cieleśność człowieka jako obszar edukacji*”. Pan profesor wskazał jakie są przyczyny obecnej tendencji do zwrotu ku cieleśności człowieka. Autor odwołując się do torii postmodernizmu zwrócił uwagę zarówno na hasła humanistyczne i kult ciała jak i na fakt, że kontrola własnego ciała daje człowiekowi poczucie kontroli swojego życia. To przekonanie jest wzmacniane przez środki masowego przekazu, lansujące pogląd, że dobre samopoczucie i zdrowie zależy od samego człowieka. Prof. J. Kargul stwierdził, że obecnie troska o ciało to edukacja mająca charakter utylitarny, cechująca się dobrowolnością i niesystematycznością.

Inny temat podjęła w swoim referacie Pani prof. dr hab. E. Anna Wesołowska z UW, która scharakteryzowała edukację dorosłych we Francji. Autorka bardzo szeroko opisała działalność edukacyjną, poczynając od kilkuwiekowych tradycji edukacji dorosłych we Francji. Dużo miejsca poświęciła omówieniu dawnych i aktualnych ustaleń prawnych, dzięki którym ta forma edukacji jest bardzo powszechna i ściśle powiązana z potrzebami na rynku pracy. Autorka podkreśliła również znaczenie dobrze realizowanej działalności informacyjnej na temat edukacji. Bogate doświadczenia Francji i osiągnięcia na polu edukacji ustawicznej rezultaty wykorzystywane są przez inne kraje oraz organizacje międzynarodowe, w tym ONZ.

Pani dr Elżbieta Dubas z UŁ zatytuowała swoje wystąpienie „*Oświata dorosłych w okresie przemian – konfrontacja starego z nowym*”. Autorka skoncentrowała się na czterech zagadnieniach:

- antropologia andragogiczna
- tematy andragogiczne
- interakcje między nauczycielem i dorosłym uczniem
- metody oddziaływania oświatowego

Referentka swoje rozważania rozpoczęła od odpowiedzi na pytanie „kim jest człowiek dorosły?” Akcentowała takie cechy jak podmiotowość, godność osobową, potrzebę transcendencji i samospelnienia. W dalszej części swojego wystąpienia dr E. Dubas stwierdziła, że andragodzy powinni koncentrować się w swojej pracy na kształtowaniu świadomości ziemskiej oraz przygotowaniu dorosłych do optymalnego funkcjonowania w sytuacjach trudnych. Wśród cech pożądanых u nauczyciela pracującego z osobami dorosłymi akcentowała przede wszystkim autentyczność i bycie dla innych autorytetem.

Pierwszy dzień obrad zakończył swoim wystąpieniem dr hab. Jan Saran z UMCS. Opierając się na wynikach badań przeprowadzonych w mikroregionie opisał on przemiany zachodzące w systemie wartości edukacyjnych. Stwierdził między innymi, że można wyodrębnić wartości wspólne dla maturzystów w Polsce i za granicą. Należą do nich między innymi takie wartości ostateczne jak pokój i wolność. Pierwszy dzień konferencji zamykało posiedzenie Zespołu Pedagogiki Dorosłych KNP PAN oraz zebranie członków Akademickiego Towarzystwa Andragogicznego, którym przewodniczył prof. dr hab. J. Pułturzycki. Tematem spotkania było między innymi przedstawienie najbliższych planów w zakresie przygotowywania konferencji andragogicznych oraz publikacji naukowych. Pani prof. dr hab. E. A. Wesołowska zaprosiła wszystkich zebranych na VI Toruńską Konferencję Andragogiczną. Zebranie było też okazją do zaprezentowania przez prof. dr hab. Henryka Bednarczyka z Instytutu Technologii i Eksploatacji w Radomiu najważniejszych funkcji i działalności badawczej oraz wydawniczej reprezentowanej przez siebie instytucji.

Drugi dzień obrad otwierał referat prof. dr hab. Bednarczyka pod tytułem „*Model wielopoziomowego, modułowego systemu ustawicznej edukacji zawodowej*”. Zdaniem referenta obecną edukację charakteryzuje trend ku humanizacji, zauważa

się większą niż dawniej elastyczność w działaniu oraz nastawienie na współpracę. Prof. H. Bednarczyk akcentował potrzebę prowadzenia ustawicznej edukacji zawodowej, a za przykład podał ogólnopolskie seminarium pedagogiki pracy obejmujące studia podyplomowe, doktoranckie i metodologiczno – problemowe, prowadzenie prac badawczych i organizowanie konferencji naukowych.

Pani prof. dr hab. Olga Czerniawska z UŁ przedstawiła w kolejnym referacie propozycje warsztatów andragogicznych w oparciu o badania biograficzne. Na początku wystąpienia autorka akcentowała znaczenie badań biograficznych w życiu człowieka, po czym przeszła do omówienia trzech podstawowych metod:

- opowiadanie o sobie i wspomnieniach krążących wokół naszej rodziny
- opowiadanie o pierwszym dniu w pracy, szkole, na emeryturze
- warsztat „butelka rzucona w morze” – zapisywanie tego, co chcielibyśmy przekazać innym ludziom jako swoje najważniejsze motto życiowe.

Uczestnicy sami włączyli się w trzeci z wymienionych warsztatów zapisując swoje najważniejsze myśli do „butelki wyrzucanej w morze”. Pani profesor obiecała przeanalizowane dane opublikować w materiałach pokonferencyjnych.

Po tej części obrad uczestnicy podzielili się i o tej porę pracowali w czterech następujących sekcjach, którym przewodniczyli profesorowie:

- Sekcja 1: Edukacja dorosłych wobec zmian,
Przewodniczący: prof. dr hab. Józef Kargul
- Sekcja 2: Edukacja i praca,
Przewodniczący: prof. dr hab. Mirosław Ifrajewski
- Sekcja 3: Współczesne problemy kształcenia nauczycieli
Przewodniczący: prof. dr hab. Jerzy Semków
- Sekcja 4: Europejski kontekst edukacji dorosłych
Przewodnicząca: prof. dr hab. E. Anna Wesołowska

W czasie pracy w sekcjach wygłoszono wiele bardzo interesujących referatów. Na uwagę zasługuje między innymi wystąpienie Pani dr Bolesławy Jaworskiej z UMK (sekcja 3), która zajęła się problemem rozszerzenia zdolności do komunikowania się w pedagogice dorosłych. Na podstawie badań przeprowadzonych wśród studentów zaocznych scharakteryzowała środki służące do pogłębienia umiejętności komunikacyjnych, a wśród nich kontakt ze sztuką oraz środki masowego przekazu.

Badania przeprowadzone wśród studentów studiów zaocznych były też przedmiotem analizy przedstawionej przez Panią dr Bogusławę Jodłowską z UJ w wystąpieniu p.t. „*Edukacja refleksyjna dorosłych – wybrane problemy teorii i praktyki*”. Referentka w bardzo ciekawy sposób opisała pracę studiujących nauczycieli, którzy pod kierunkiem autorki dokonywali zmian w sposobie prowadzenia lekcji i w swoich relacjach wobec uczniów. Studenci dokonywali refleksji nad swoją pracą poprzez nagrywanie i analizowanie przebiegu prowadzonych przez siebie lekcji, dyskusję z innymi nauczycielami, porównywanie swoich dokonań z zaleceniami z literatury przedmiotu oraz analizowanie podobieństw i różnic w przebiegu lekcji prowadzonych na początku i pod koniec omawianych prac studenckich.

W części podsumowującej całość obrad głos zabrali przewodniczący poszczególnych sekcji. Wszyscy mówcy zwrócili uwagę na szeroki zakres omawianej w trakcie konferencji problematyki. Jednocześnie wskazali, że poruszane zagadnienia są bardzo aktualne w czasie zachodzących w naszym kraju reform oraz perspektywy wejścia do Unii Europejskiej.

W czasie konferencji było miejsce nie tylko na bardzo ciekawe referaty, które łączył temat działań andragogów, ale również na swobodną dyskusję i wymianę poglądów, zarówno na sali obrad, jak i poza nią. Przedstawiciele wielu polskich uczelni mieli okazję do porównania swojej pracy z wysiłkami i efektami osiąganymi w innych ośrodkach akademickich. Integracji i wzajemnemu poznaniu sprzyjała też bardzo dobra atmosfera oraz propozycje organizatorów obejmujące poza obradami również spotkania towarzyskie i wycieczkę połączoną ze zwiedzaniem zabytków malowniczego Kazimierza.

Wzrost świadomości społecznej i politycznej, wzrost roli rodziny i życia społecznego, zmiany w wartościach i postawach, zmiany w zachowaniach społecznych w przyszłości. Problemy młodzieży, która jest pośmieszna i białym strażakiem, stawiają aktywnie lub biernie problemy całego społeczeństwa. O postawach młodzieży decydują przede wszystkim w procesie socjalizacji zinstytucjonalizowane wzorce. Kształtowanie się postaw życiowych młodzieży dokonuje się w warunkach ciągłej zmiany społecznej i przeobrażeń społeczno-ekonomicznych. Narastają różnorodne problemy społeczne w następstwie rosnącej dyferencjacji i pluralizacji życia społecznego. Grupy społeczne z dezorientacją nie są już ostatecznymi punktami odniesienia, gdyż przekazują tylko część wiedzy i umiejętności, które są potrzebne do życia w nowym społeczeństwie.

Rodzina w społeczeństwach pluralistycznych musi czasami funkcjonować socjalizacyjnie, nie potrafi w pełni przygotować młodych ludzi do życia w nowych warunkach. Socjalizacja przenosi się do innych instancji i agend. O młodzieży należy mówić nie w kategoriach pozytywnych, jako o przyszłości społeczeństwa, jako o ważnym czynniku transformacji społecznej, gdyż młodzież jest „zwyczajnym” społeczeństwem i „normalnym” dokonującym się przemian. Społeczeństwo polskie jest w fazie przemian społecznych, nie posiadającą one jednoznacznie. Coś więcej spraw nie angażuje się do jednoczynności oceny moralnej, wielu nie wie, co jest właściwe, a co nie właściwe i stara się być obojętnym na wszystko, co jest „inne”. Przejście od społeczeństwa „losu” do społeczeństwa „wyboru” stwarza nowe szanse i nowe pułapki modernizacyjnej. Współczesność jest przede wszystkim jako stan kryzysu, a wolność jest uznawana za główny miarownik nowoczesności mentalności.

W warunkach szybkiej zmiany społecznej coraz częściej pojawia się pogłębiający kryzys tożsamości, jak frustracja i poczucie tępy, nieprzyjemny subiektywny sens własnej tożsamości. Postawy życiowe ludzi młodych w społeczeństwie polskim ulegają się oscylować między optymizmem i nadzieją, a zwątpieniem i nihilizmem. Wiek własnego życia oraz odkrywaniem przyczynami odziedziczenia. Odwołanie się do wartości i odpowiedzialności społecznej i różne sposoby reagowania na nie, wywołują